

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет медико-фармацевтичних технологій
кафедра соціальної фармації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО
ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПРИ ЛІКУВАННІ БОЛЮ В ГОРЛІ»**

Виконала: здобувачка вищої освіти групи Фм20 (2,6з)-02
спеціальності: 226 Фармація, промислова фармація
освітньої програми Фармація

Інна ПИСКУН

Керівник: доцент закладу вищої освіти кафедри
соціальної фармації, к.фарм.н., доцент
Світлана КАЛАЙЧЕВА

Рецензент: доцент закладу вищої освіти кафедри
фармацевтичного менеджменту та маркетингу, к.фарм.н.,
доцент **Ірина БОНДАРЄВА**

Харків – 2025 рік

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі проведено аналіз лікарських засобів, що застосовуються для лікування болю в горлі за країнами-виробниками, фармакологічними групами, а також лікарськими формами на фармацевтичному ринку України та в аптечному закладі Полтавської обл.

Кваліфікаційна робота викладена на 45 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, огляду літератури, двох розділів з результатами експериментальних досліджень, списку використаних інформаційних джерел. Робота ілюстрована 4 таблицями і 14 рисунками. Бібліографія включає 34 інформаційних джерела, у тому числі 14 іноземних видань.

Ключові слова: біль в горлі, асортимент, фармакотерапія, лікарські засоби

ANNOTATION

The qualification work analyzes the medicines used to treat sore throat by manufacturing countries, pharmacological groups, and dosage forms on the pharmaceutical market of Ukraine and in the pharmacy of the Poltava region.

The qualification work is presented on 45 pages of printed text and consists of an introduction, a literature review, two sections with the results of experimental studies, and a list of information sources used. The work is illustrated with 4 tables and 14 figures. The bibliography includes 34 information sources, including 14 foreign publications.

Keywords: sore throat, assortment, pharmacotherapy, medicines

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1: БІЛЬ В ГОРЛІ, ОСНОВНІ СИМПТОМИ, УСКЛАДНЕННЯ, ПРОФІЛАКТИКА. (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)	7
1.1 Етіологія та основні симптоми, що проявляються при болю в горлі	7
1.2 Профілактичні заходи при болі в горлі, ускладнення	13
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ФАРМАКОТЕРАПІЇ БОЛЮ В ГОРЛІ	18
Висновки до розділу 2	28
РОЗДІЛ 3. МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ БОЛЮ В ГОРЛІ В УКРАЇНІ	29
3.1 Аналіз асортименту лікарських засобів для лікування болю в горлі, представлених на ринку України	30
3.2 Аналіз асортименту лікарських засобів для лікування болю в горлі в аптечному закладі	36
Висновки до розділу 3	44
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АТХ-класифікація	— Анатомо-терапевтично-хімічна класифікація
ВООЗ	— Всесвітня організація охорони здоров'я
ДРЛЗ	— Державний реєстр лікарських засобів
ГРВІ	— Гострі респіраторно-вірусні інфекції
ЛЗ	— Лікарські засоби
ЛФ	— Лікарська форма

ВСТУП

Біль у горлі – це неприємне відчуття дискомфорту, подразнення чи дряпання в області горла, яке часто посилюється при ковтанні. Цей симптом може бути спричинений різними факторами, включаючи інфекції, алергії або подразники. Біль у горлі може супроводжуватися іншими симптомами, такими як кашель, осиплість, підвищення температури та закладеність носа та може виникати у людей будь-якого віку. Особливо часто вона з'являється в осінньо-зимовий період, коли поширені вірусні інфекції, такі як грип та застуда. Однак біль у горлі може виникати і в будь-яку пору року, наприклад, через алергії або вплив дратівливих речовин.

Біль у горлі є глобальною проблемою, не обмеженою будь-яким конкретним регіоном. Вона поширена повсюдно і може виникати як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Причини болю у горлі можуть відрізнятися залежно від регіональних особливостей, клімату та рівня забруднення навколишнього середовища.

Метою дослідження визначено аналіз асортименту лікарських засобів, що застосовуються при лікуванні болю в горлі.

Завдання дослідження:

- Опрацювати дані літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи та відповідно до мети дослідження
- Дослідити основні етіологічні фактори, групи ризику та клінічну картину болю в горлі
- Здійснити аналіз лікарських засобів для лікування болю в горлі за даними ДРЛЗ України
- Здійснити аналіз асортименту лікарських засобів для лікування болю в горлі представлених на ринку України
- Здійснити аналіз асортименту болю в горлі препаратів в асортименті аптечного закладу

Об'єкт дослідження: дані наукових публікацій; дані інформаційно-пошукової системи «Державний реєстр лікарських засобів України» і довідника «Компендіум – лікарські засоби», товарні звіти аптеки.

Предмет дослідження: асортимент лікарських засобів, що застосовуються при лікуванні болю в горлі за даними ДРЛЗ та в аптечному закладі Полтавської обл.

Методи дослідження: Системний та контент-аналіз (дослідження і обробка вітчизняних та зарубіжних публікацій щодо проблеми болю в горлі, аналіз статистичних даних); логічний, математичний, а також маркетинговий аналіз (вивчення структури ринку); графічний метод (візуальне та схематичне представлення результатів дослідження), а також методи описового моделювання і узагальнення (формулювання висновків).

Результати дослідження пройшли апробацію на V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «YOUTH PHARMACY SCIENCE» у м. Харкові, 10 грудня 2024 р.

Кваліфікаційна робота викладена на 46 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, огляду літератури, двох розділів з результатами експериментальних досліджень, списку використаних інформаційних джерел. Робота ілюстрована 4 таблицями і 14 рисунками. Бібліографія включає 33 інформаційних джерела, у тому числі 14 іноземних видань.

РОЗДІЛ 1. БІЛЬ В ГОРЛІ, ОСНОВНІ СИМПТОМИ, УСКЛАДНЕННЯ, ПРОФІЛАКТИКА (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

Біль у горлі при ковтанні – проблема, що виникає досить часто і може завдавати значного дискомфорту і впливати на наше повсякденне життя, Біль в горлі може бути симптомом звичайної застуди або алергії, можливо інших серйозних захворювань та може серйозно знижувати якість життя людини. Саме тому важливо вчасно розпізнати причину болю та розпочати лікування.

Слід зазначити, що запальні захворювання будь-яких ЛОР-органів є поширеною проблемою, з якою пацієнти стикаються дуже часто. Адже практично кожна людина протягом свого життя може захворіти на певну форму запального захворювання горла. Серед пацієнтів, що звертаються за допомогою до оториноларинголога майже 30-40% мають скарги на біль у горлі. В той же час сімейний лікар на прийомі в амбулаторії може надавати допомогу пацієнтам з цією патологією майже щоденно та протягом усього року

За оцінками міжнародних експертів, біль у горлі є причиною 1% амбулаторних візитів до лікарів у США [13]. Це включає візити до лікарських кабінетів, амбулаторних клінік, центрів сімейної медицини та відділень невідкладної допомоги в лікарнях. Загалом це становить близько 7 мільйонів відвідувань дорослих і приблизно таку ж кількість відвідувань дітей щороку.

Біль у горлі займає 6-е місце у списку найбільш поширених причин відвідування лікаря первинної медико-санітарної допомоги та становить 2,7% усіх консультацій первинної медико-санітарної допомоги в Німеччині [13].

1.3 Етіологія та основні симптоми, що проявляються при болю в горлі

Симптом болю в горлі може бути зумовлений різноманітними факторами, значно погіршуючи якість життя пацієнта та змушуючи

звертатися за медичною допомогою. Хронічні захворювання глотки, гортані та мигдалин тісно пов'язані з місцевим балансом патогенної та умовно-патогенної мікрофлори. Мікрофлора, що живе на слизовій оболонці глотки, має змішаний характер. Високий рівень обсіменіння патологічного вогнища патогенними та умовно-патогенними мікроорганізмами свідчить про їхню роль у виникненні та перебігу патологічного процесу.[4]

Гострий біль у горлі зазвичай викликається вірусними інфекціями. Бактеріальні патогени, такі як стрептококи, виявляються при тонзилофарингіті лише у 20,2–34% випадків залежно від сезонних та регіональних умов та вікової групи. Німецьке дослідження, проведене у 2018 році за участю 61 практики первинної медико-санітарної допомоги, виявило стрептококи групи А лише у 15% пацієнтів із болем у горлі. У той час як стрептококи групи А майже завжди є причиною бактеріального тонзилофарингіту у дітей, стрептококи груп С та G виявляються у 12% випадків у дорослих [11]. Дослідження 2005 року виявило, що частота призначення антибіотиків становить приблизно 90% у пацієнтів первинної медичної допомоги з підозрою на тонзиліт, тоді як дослідження 2016 виявило частоту призначення антибіотиків 41% при первинному обігу. Некорисне призначення антибіотиків є непотрібним ризиком для пацієнтів і сприяє розвитку антибіотикорезистентності [9].

Біль у горлі визначається як хронічний, якщо він зберігається більше 14 днів, у цьому випадку неінфекційні причини вірогідніші. З точки зору диференціальної діагностики слід враховувати фізико-хімічні фактори (стан після інтубації, куріння, хропіння, прийом ліків, рефлюкс), перенапруга та перенапруга голосу, супутні захворювання та побічні ефекти ліків [17].

За відсутності тривожних сигналів, таких як імуносупресія, тяжка супутня патологія або тяжка системна інфекція, гострий біль у горлі в основному проходить сам собою. Середня тривалість становить 7 днів. Хронічний біль у горлі зазвичай має неінфекційні причини і лабораторні аналізи зазвичай не потрібні.

Труднощі з ковтанням та біль в горлі та можуть бути викликані безліччю факторів:

- вірусні інфекції, наприклад грип або застуда, є найпоширенішою причиною
- Бактеріальні інфекції, наприклад, ангіна
- Алергічні реакції, зокрема, ті, що можуть викликати нежить або закладеність носа
- Сухе повітря, особливо в зимову пору року, за умови ввімкненого опалення в приміщенні, що спричиняє сухість і біль у горлі
- Паління цигарок, навіть пасивне та забруднене повітря може бути причиною подразнення горла та викликати біль.
- Тривала розмова, крик, все що веде до перенапруження голосових зв'язок
- Потрапляння шлункової кислоти у стравохід, наприклад при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі
- Інші деякі захворювання, зокрема пухлини у горлі або збільшені вузли на щитовидній залозі [26].

Однак, це не повний список можливих причин, тож при зверненні до фармацевта обов'язково наголошувати, а у випадку самолікування - пам'ятати пацієнту, що при сильному та тривалому болю в горлі необхідно звернутись до лікаря з метою діагностування та лікування.

До основних симптомів, що проявляються при болі в горлі, можуть бути віднесені наступні: постійний біль або біль лише при ковтанні, почервоніння та набряк горла, закладеність носа, нежить, зміна голосу, наприклад, захриплість, лихоманка чи озноб, збільшені лімфовузли, загальна слабкість та втома. В тому випадку, коли ці симптоми погіршуються або не зникають, необхідно звернутись до лікаря.

В залежності від характеру болі та її можливих причин, розрізняють наступні види болю в горлі [27] :

- Гострий біль у горлі. Найчастіше виникає при вірусних інфекціях, що можуть супроводжуватись гострим болем, та мають простудні симптоми, наприклад кашель, нежить. Також проявляється при виникненні бактеріальних інфекцій, зокрема стрептококові ангіни, що найчастіше призводять до інтенсивного та гострого болю в горлі.
- Хронічний біль у горлі найчастіше є наслідком тривалої інфекції, яка є причиною постійного дискомфорту та болі в горлі. також хронічний біль може бути викликаний курінням, алергічними захворюваннями або виникненням гастроєзофагального рефлюксу
- Біль при ковтанні. Цей біль часто супроводжується іншими симптомами, такими як збільшення лімфовузлів або хрипкість та може бути гострим або хронічним
- Біль, що поширюється, оскільки може відчуватися не тільки локально, а й поширюватися до вух чи шиї.
- Біль, пов'язаний з іншими симптомами. Наприклад, в тому випадку, якщо є супутні втома, слабкість або лихоманка, біль в горлі може бути ознакою інфекції.

Важливо пам'ятати, що точний вид болю в горлі та її причини може визначити лише лікар після огляду та, за необхідності, додаткових обстежень.

Серед найпоширеніших захворювань, які супроводжуються болем у горлі, можна виділити:

Ангіна (гострий тонзиліт) - це інфекційне захворювання, при якому переважно уражаються піднебінні мигдалики. Запалення мигдаликів, яке зазвичай супроводжується сильним болем, що посилюється під час ковтання. Характерними симптомами є виражений біль при ковтанні, загальне погіршення самопочуття, підвищення температури тіла та

збільшення шийних лімфовузлів Додатковими симптомами є набряк задньої стінки горла, білий наліт та гнійні вогнища на гландах [17].

Хронічний тонзиліт – це тривале запалення піднебінних мигдаликів, яке супроводжується відчуттям стороннього тіла в ділянці мигдаликів, першінням, садінням у горлі, неприємним запахом з рота, слабким болем при ковтанні, субфебрильною температурою та збільшенням шийних лімфовузлів [32].

Фарингіт (запалення слизової оболонки глотки) проявляється болем при ковтанні, який зазвичай сильніше відчувається при проковтуванні слини, ніж їжі. Це запальний процес, що вражає слизову оболонку глотки, що призводить до відчуття першіння, болю при ковтанні та сухого кашлю[12].

Ларингіт (запалення гортані та голосових зв'язок) характеризується почуттям сухості, першінням і дряпанням у горлі, осиплістю голосу, а також сухим кашлем, що "гавкає" [12].

У всіх цих випадках можуть спостерігатися підвищення температури, головний біль та збільшення підщелепних і шийних лімфовузлів. Найбільш небезпечною є ангіна, яка може викликати підвищення температури до 40 градусів і, без належного лікування, призводити до серйозних ускладнень, таких як отит, менінгіт або міокардит.

Ще однією загрозливою інфекційною хворобою горла є дифтерія. Раніше завдяки масовій вакцинації вона вважалася практично подоланою, але в останні роки знову активізувалася, становлячи загрозу для всіх. Дифтерія також викликає біль у горлі, плівку або наліт на мигдаликах, а також збільшення шийних лімфовузлів, подібно до звичайної ангіни. Це захворювання має високу смертність, тому важливо своєчасно діагностувати його та обрати правильне лікування.

Також не менш важливо своєчасно виявити новоутворення в горлі. Рак горла, виявлений на ранніх стадіях, піддається лікуванню і може бути повністю подоланий.

Для зменшення болю в горлі рекомендується:

- вживати більше теплої рідини,
- обмежити розмови,
- полоскати горло,
- використовувати спеціальні льодяники,
- обробляти горло спреєм.

Якщо хворий не звертається до лікаря, і через два дні біль у горлі залишається інтенсивним, температура не знижується, виникають труднощі при жуванні або з'являється висип, йому слід терміново проконсультуватися з лікарем [28].

Також варто звернутися за медичною допомогою, якщо біль у горлі зменшився, але не зник повністю, і триває більше тижня. Хронічні болі в горлі низької інтенсивності також повинні викликати занепокоєння і стати приводом для обстеження.

1.4 Профілактичні заходи при болі в горлі, ускладнення.

Важливою складовою загального благополуччя людини є в тому числі й нормальний функціональний стан горла, для підтримання якого важливе місце займають профілактичні заходи. Впровадження щоденних звичек в життя людини може мати великий вплив на стан його здоров'я і зокрема, горла, наприклад прийом води в достатній кількості, збалансоване харчування. Крім того, своєчасне звернення до лікаря при перших ознаках дискомфорту, в тому числі обов'язкове звернення при сильному та тривалому болі в горлі може запобігти прояву більше серйозних ускладнень.

Профілактичні заходи при болі у горлі відіграють важливу роль з кількох причин:

- Запобігання інфекціям: Регулярні гігієнічні процедури, такі як миття рук та полоскання горла, допомагають уникнути потрапляння вірусів та бактерій в організм.

- Зниження ризику ускладнень: Своєчасні профілактичні заходи можуть запобігти розвитку більш серйозних захворювань, таких як тонзиліт або фарингіт.
- Зміцнення імунної системи: Здоровий спосіб життя, включаючи правильне харчування та фізичну активність, сприяє зміцненню імунітету та підвищенню опірності організму до інфекцій.
- Поліпшення якості життя: Профілактичні заходи допомагають зменшити частоту та тяжкість симптомів, що покращує загальне самопочуття та дозволяє уникати неприємних відчуттів у горлі.
- Економія ресурсів: Запобігання хворобам знижує необхідність у медичному втручанні та скорочує витрати на ліки та лікування [26, 27].

Профілактика - це запорука здоров'я, яка допомагає уникнути безлічі неприємностей і підтримувати гарне самопочуття.

До заходів, що допомагають знизити ризик розвитку болю в горлі та труднощів з ковтанням, відносяться [21]:

- Захист від інфекцій. Рекомендується уникати тісного контакту з людьми, хворими на інфекційні захворювання, а також використання захисних масок для обличчя в місцях з високим ризиком передачі інфекції.
- Вакцинація. Регулярна своєчасна вакцинація, зокрема проти грипу, допоможе запобігти виникненню захворюванням, симптомами яких є в тому числі і біль у горлі.
- Гігієна рук. Регулярне, здійснене відповідно до рекомендацій МОЗ, миття рук допомагає запобігти поширенню інфекційних захворювань, які можуть викликати запалення та біль у горлі.
- Уникнення потрапляння до організму алергенів та своєчасний прийом протиалергійних препаратів.

- Загальне зміцнення імунітету, а саме підтримка здорового способу життя, що включає в себе збалансоване харчування, прийом достатньої кількості води, здійснення фізичних вправ та регулярний здоровий сон.
- Уникнення куріння та вживання алкоголю, оскільки їх прийом може викликати подразнення та сухість горла.
- Дотримання необхідної вологості повітря. Так, застосування приборів, що зволожують повітря, особливо в умовах сухого клімату або в зимовий період допомагає зменшити сухість у горлі.
- запобігання перенапруженню голосових зв'язок через обмеження голосового навантаження шляхом уникнення тривалого говоріння високим голосом або крику.
- Проведення медичних оглядів з певною періодичністю, що дозволить вчасно виявити та лікувати стани, які можуть викликати біль у горлі.

Своєчасна діагностика болю у горлі має ключове значення через такі причини, як необхідність отримання правильного лікування (без точної діагностики неможливо визначити причину болю в горлі, вірусну інфекцію, бактеріальну інфекцію або щось інше. Правильна діагностика дає змогу призначити відповідне лікування.), запобігання ускладненням (деякі захворювання, що спричиняють біль у горлі, можуть призвести до серйозних ускладнень, якщо їх не лікувати належним чином. Рання діагностика допомагає уникнути таких наслідків), ефективне використання ресурсів (точна діагностика дозволяє уникнути непотрібних процедур та ліків, заощаджуючи ресурси та час пацієнта та лікаря), зниження ризику поширення інфекції (якщо біль у горлі викликаний інфекційним агентом, рання діагностика допомагає вжити заходів щодо запобігання поширенню інфекції серед оточуючих), поліпшення якості життя (швидка та точна

діагностика допомагає швидше позбутися неприємних симптомів та повернутися до нормального способу життя)

Таким чином, діагностика болю в горлі важлива для своєчасного та ефективного лікування, запобігання ускладненням та покращенню загального стану здоров'я пацієнта.

Виділяють декілька етапів процесу діагностики болю в горлі та труднощів із ковтанням [12, 26] :

1 етап. Збір медичного анамнезу. Лікар збирає від пацієнта шляхом опитування інформацію про наявні симптоми, супутні ознаки, тривалість болю, наявність алергічних або хронічних захворювань.

2 етап. Проведення фізичного огляду. Лікар здійснює візуальний огляд горла, перевіряє на наявність почервоніння, набрякlostі, можливого нальоту та проводить пальпацію шиї для оцінки стану лімфовузлів.

3 етап. Проведення лабораторних досліджень. Зокрема, загальний аналіз крові для визначення ознак інфекції або запалення, а також мазки з горла для виявлення бактеріальних інфекцій, наприклад, стрептокока.

4 етап. Проведення додаткових досліджень. За необхідності, в деяких випадках можуть знадобитись додаткові дослідження, наприклад рентген, УЗД, ендоскопія, що проводяться з метою виявлення інших потенційних причин виникнення болю.

5 етап. Консультація фахівців іншого профілю. У деяких випадках, за рішенням лікаря, може знадобитися консультація таких спеціалістів, як отоларінголог, гастроентеролог або іншої спеціалізації для проведення додаткового обстеження та подальшого лікування.

Проведення діагностики є вкрай важливим для визначення точної причини болю у горлі та подальшого вибору фармакотерапії.

При появі болю в горлі, лікування захворювання, що викликало цей біль, повинно розпочинатись негайно, оскільки непроліковані захворювання можуть призвести до певних ускладнень [21, 28], наприклад:

- Ускладнення ларингіту. У разі ларингіту, за відсутності належного лікування, можливий розвиток:
 - бронхіту;
 - утруднення дихання через звуження просвіту гортані та голосової щілини внаслідок набряку.
 Лікар допоможе підібрати ефективні методи терапії. При правильному підході ларингіт зазвичай виліковується протягом тижня.
- Наслідки ангіни. Ангіна часто призводить до ускладнень, які можуть виникнути навіть після видимого одужання. Ускладнення включають:
 - запалення тканин навколо мигдаликів, що супроводжується набряком, нагноєнням, підвищенням температури, болем при ковтанні, розмові або рухах головою;
 - ураження суглобів, серця, нирок, легень і органів слуху.
 - ревматизм, артрит;
 - міокардит, ендокардит, серцеві вади, тромбоутворення;
 - гломерулонефрит, пієлонефрит;
 - пневмонія;
 - синусит, отит [27].

Для лікування бактеріальної ангіни місцевих засобів недостатньо – потрібна консультація лікаря, який призначить комплексну терапію.

- Тривалий біль у горлі. Якщо дискомфорт у горлі не зникає, це може негативно вплинути на режим харчування і значно погіршити якість життя. Навіть незначний біль у горлі вимагає уваги, щоб уникнути серйозних наслідків, про ще необхідно донести інформацію до пацієнта.

Лікування болю в горлі значно впливає на різні аспекти здоров'я та якості життя:

Усунення симптомів: Правильне лікування допомагає зняти неприємні відчуття, такі як біль, печіння та роздратування у горлі, що покращує загальне самопочуття.

Запобігання ускладненням: Адекватне лікування знижує ризик розвитку більш серйозних захворювань, таких як тонзиліт, абсцеси, ревматизм чи інфекції нижніх дихальних шляхів.

Скорочення тривалості хвороби: Своєчасне та правильне лікування сприяє більш швидкому одужанню, дозволяючи пацієнтові швидше повернутися до нормального життя та роботи.

Поліпшення якості сну: Біль у горлі часто заважає спати, а ефективне лікування допомагає відновити нормальний сон, що є важливим для загального здоров'я.

Зниження ризику поширення інфекції: Лікування інфекційних причин болю в горлі, таких як бактеріальні та вірусні інфекції, допомагає запобігти їх поширенню серед оточуючих.

Економія ресурсів: Правильне лікування зменшує необхідність повторних візитів до лікаря та знижує витрати на медикаменти та лікування [30].

Таким чином, лікування болю в горлі є важливим для підтримки здоров'я та запобігання ускладненням, що зрештою покращує якість життя пацієнта. Ці чинники наголошують на важливості своєчасного та ефективного лікування болю в горлі для підтримки здоров'я та благополуччя.

Висновки до розділу 1

Практично кожна людина хоча б раз у житті стикається із запальними захворюваннями глотки. Приблизно 30-40% пацієнтів, що звертаються до лікаря-оториноларинголога, скаржаться на біль у горлі, а до сімейного лікаря з цією проблемою звертаються майже щодня протягом усього року.

Біль у горлі є одним з найпоширеніших симптомів тонзиліту та сезонного грипу, які можуть викликати серйозні захворювання або навіть призвести до смерті, особливо серед людей із групи високого ризику.

Слизові оболонки горла насичені умовно-патогенними мікроорганізмами, які при найменшому порушенні рівноваги в організмі, наприклад, при переохолодженні, можуть спричинити захворювання.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ФАРМАКОТЕРАПІЇ БОЛЮ В ГОРЛІ

Своєчасне лікування болю в горлі, в тому числі за допомогою ЛЗ, вкрай важливе з низки причин:

- Зняття симптомів: Лікування допомагає позбутися дискомфорту, подразнення та болю у горлі, що значно покращує якість життя.
- Запобігання ускладненням: Нелікований біль у горлі, особливо якщо він спричинений бактеріальною інфекцією, може призвести до серйозних ускладнень, таких як ангіна, тонзиліт або фарингіт.
- Скорочення тривалості хвороби: Ефективне лікування сприяє більш швидкому одужанню, дозволяючи повернутися до нормальної діяльності.
- Зниження ризику поширення інфекції: Лікування інфекційних причин болю в горлі, таких як стрептококова інфекція, допомагає запобігти її поширенню серед оточуючих.
- Поліпшення загального здоров'я: Лікування сприяє зміцненню імунної системи та зниженню загального рівня стресу, що важливо для підтримки здоров'я організму.

Лікування болю в горлі та труднощів із ковтанням залежить від причини їх виникнення і може включати такі підходи [21]:

- Домашні засоби. Для полегшення легкого дискомфорту рекомендується пити теплий чай із медом, використовувати теплі компреси на шию або полоскати горло теплою солоною водою.
- Препарати без рецепта. Протизапальні засоби, такі як ібупрофен, можуть зменшити біль і запалення.
- Антибіотики. У разі бактеріальної інфекції лікар призначає відповідні антибіотики.

- Лікування алергії. Якщо біль спричинений алергією, можуть допомогти антигістамінні препарати.
- Збереження голосу. При перенапруженні голосових зв'язок важливо уникати тривалих розмов, співу або крику.
- Терапія ГЕРХ. Якщо причиною болю є гастроєзофагеальний рефлюкс, призначають ліки для зменшення кислотності шлунка.
- Догляд за дихальними шляхами. Рекомендується уникати куріння та використовувати зволожувачі повітря, особливо в умовах сухого клімату або роботи кондиціонера.
- Спеціалізоване лікування. Деякі специфічні стани можуть вимагати особливих методів терапії, які визначає лікар.

Симптоматичне лікування болю в горлі включає кілька методів, які допомагають полегшити симптоми і поліпшити самопочуття [16]. Пацієнтам можна надати кілька рекомендацій, наприклад:

- Пити теплу рідину: Чай з медом, тепла вода з лимоном чи супи можуть допомогти заспокоїти роздратоване горло.
- Використовувати сольовий розчин: Походжати горлом сольовим розчином може зменшити запалення і полегшити біль.
- Уникайте дратівливих речовин: Намагайтеся не курити, не вживати алкоголь і уникати сильно перчених або кислих продуктів.
- Пити достатньо води: Рясне пиття допомагає підтримувати горло вологим і запобігає його пересиханню.
- Використання зволожувача повітря: Вологе повітря може допомогти зменшити сухість і подразнення в горлі.
- Якщо біль не проходить або посилюється, краще звернутися до лікаря для детальнішого обстеження та призначення лікування.
- Полоскання в'язкими або антисептичними розчинів для полоскання.

- Застосування місцевих засобів: антисептичних, рослинних або гомеопатичних (льодяники, пастилки).
- Серед активних компонентів препаратів для лікування горла:, найчастіше зустрічаються наступні:антисептики, ефірні олії, а також протизапальні та анестезуючі речовини.

Досить часто пацієнти, що мають біль у горлі, на першому етапі звертаються за порадою до фармацевта в аптеку. Фармацевти повинен пам'ятати наступні фактори, що можна віднести до фармацевтичної опіки, і відповідно, повідомити про них пацієнту [22]:

Перед використанням місцевих препаратів (аерозолів, пастилок) слід прополоскати рот теплою водою.

Після застосування уникати їжі та пиття: 1–2 години для пастилок та льодяників, 3–5 хвилин для аерозолів.

Деякі таблетки (наприклад, з декамектоном) можуть спричинити посилене слиновиділення.

Пацієнтам із захворюваннями печінки слід обережно використовувати фенольні антисептики.

Препарати з йодом протипоказані при: наявності гіперчутливості до йоду, гіпертиреозі або аденомі щитовидної залози, дітям грудного віку та в період вагітності (з 3-го місяця) та лактації.

Молоко може знижувати протимікробну ефективність деяких антисептиків (наприклад, бензалконію хлориду).

Аерозолі з ментолом протипоказані дітям до 3 років (існує ризик виникнення ларингоспазму).

Препарати, що містять спирт, потребують обережності у людей, які керують транспортом.

При тривалому застосуванні хлоргексидину можливе фарбування зубів та язика в жовтий колір

Хворим на діабет слід вибирати ліки без цукру (льодяники, пастилки).

Місцеві анестетики можуть викликати почуття оніміння у роті, що не є побічним ефектом.

Препарати, що містять йод та калію йодид, не сумісні з відновниками (наприклад, перекисом водню) та речовинами кислого характеру.

Лікарські засоби для симптоматичного лікування болю в горлі, які містять нестероїдні протизапальні препарати (такі як флурбіпрофен і холіна салицилат), показані дітям старше 12 років, але протипоказані вагітним жінкам і людям із супутніми захворюваннями шлунково-кишкового тракту та бронхіальною астмою [25]. При використанні місцевих лікарських засобів для симптоматичного лікування болю в горлі (особливо на основі рослинних компонентів) можуть виникати алергічні реакції, такі як набряк слизових оболонок або бронхоспазм (для препаратів, що містять ефірні олії). У процесі лікування гомеопатичними засобами на початковому етапі можливе тимчасове погіршення стану. При використанні препаратів, які містять антисептики та інші протимікробні засоби, важливо дотримуватися рекомендованої тривалості лікування (від 3 до 10 днів, в середньому не більше 5). Тривале використання таких засобів може призвести до порушення природного мікробного балансу в ротовій порожнині та горлі.

Якщо біль у горлі не проходить протягом двох діб, необхідно проконсультуватись із лікарем.

Важливо знати і пам'ятати, що тривале використання антисептиків може порушити баланс мікрофлори в горлі та ротовій порожнині.

Дослідження [14] щодо пацієнтів, що мають біль в горлі, проведене в 13 країнах (Австралія, Бразилія, Китай, Франція, Германия, Італія, Філіппіни, Росія, Саудовська Аравія, Южна Африка, Таїланд, Великобританія і США), показало, що більшість респондентів (81%) з загальної кількості 5196 осіб повідомили, що зверталися за порадою щодо останнього болю в горлі. Основними джерелами порад були фармацевти та

лікарі, а також друзі або сім'я (рис.). серед лікарів частіше звертались до лікаря загальної практики (терапевт, сімейний лікар)

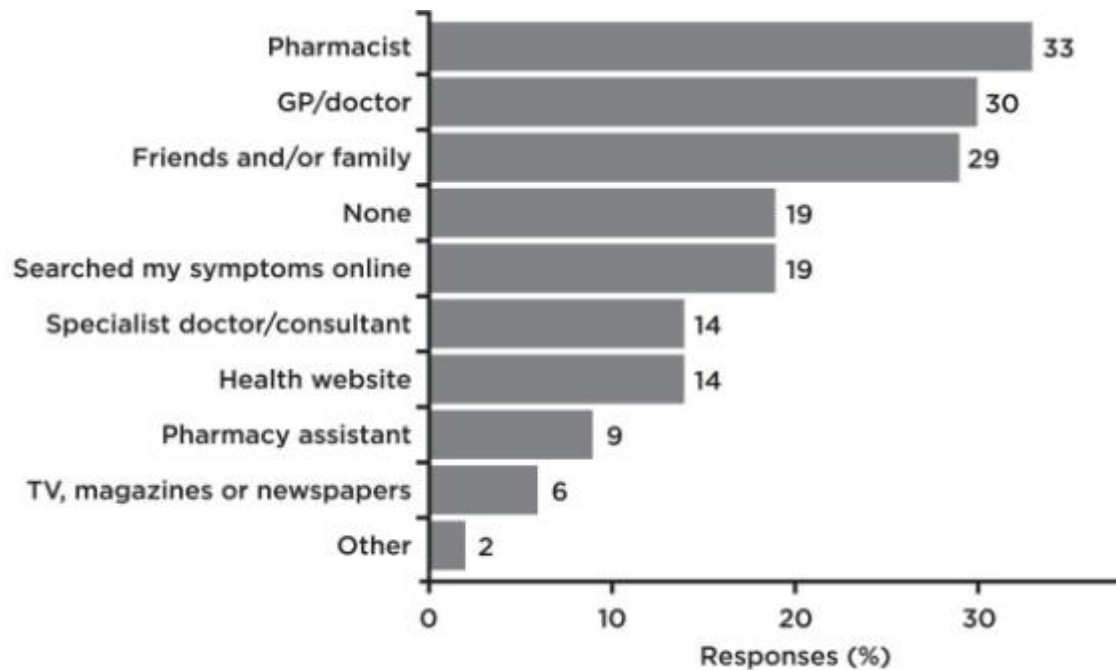

Рис. 2.1. Результати опитування пацієнтів, що мали біль в горлі [14]

Люди звертаються до аптеки з різних причин, пов'язаних із турботою про здоров'я та пошуком зручних рішень для лікування або профілактики. Можна припустити, що основними з них є наступні:

- **Доступність:** Аптеки часто розташовані у зручних місцях, і в них можна швидко придбати необхідні ліки без запису до лікаря. аптеки легко доступні та працюють у зручний час; люди довіряють фармацевтам як джерелу кваліфікованої інформації.
- **Безрецептурні препарати:** Багато засобів від болю в горлі, такі як льодяники, спреї та знеболювальні, доступні без рецепта, що дозволяє розпочати лікування негайно.
- **Консультація фармацевта:** В аптеках можна отримати консультацію кваліфікованого фармацевта, який може порекомендувати ефективні засоби та дати поради щодо лікування. для уточнення схеми застосування ліків; для підбору препаратів без рецепта (наприклад,

антисептики, вітаміни, засоби для полоскання); щоб дізнатися про протипоказання та побічні ефекти препаратів.

- Економія часу: Відвідування аптеки займає менше часу, ніж візит до лікаря, що важливо для людей із щільним графіком. якщо стан не потребує складної діагностики.
- Швидка допомога при незначних симптомах: При легкому болю в горлі багато хто воліє спочатку спробувати безрецептурні засоби, щоб полегшити симптоми, перш ніж звертатися за медичною допомогою.
- Купівля ліків для лікування гострих станів (наприклад, застуди, біль у горлі, головний біль); для хронічних захворювань (купівля рецептурних препаратів, які слід приймати тривало); для отримання симптоматичного лікування (жарознижувальні, знеболювальні, протиалергічні препарати).
- Профілактика захворювань: - Купівля вітамінів, мінералів, імуностимуляторів; придбання вакцин чи засобів підтримки імунітету.

Ці фактори роблять аптеки популярним місцем для отримання первинної допомоги при болю у горлі, що важливо для своєчасного та ефективного лікування болю в горлі для збереження здоров'я та благополуччя

Аптеки стають місцем, де людина отримує не лише препарати, а й підтримку у вирішенні проблем зі здоров'ям, таким чином виконуючі окрім медичної, ще й інформаційну функцію. При цьому від фармацевта, якщо до нього звертається пацієнт з болем в горлі, вимагається певна послідовність дій [29].

Так, необхідно з'ясувати, можливу причину виникнення болю в горлі, наприклад якщо біль виникла після тривалого надмірного навантаження на голосові зв'язки або перебування досить тривалий час у прокуреному приміщенні, чи після вдихання хімічної речовини, то в цьому випадку

фармацевт може для полегшення стану порадити ЛЗ, до складу якого входить місцевий анестетик.

Якщо ж біль в горлі виник після або під час контакту з хворими, що мають ГРВІ або інші застудні захворювання та мають супутні симптоми до ГРВІ, такі як риніт, підвищення температури тіла, головний біль), то фармацевт може рекомендувати для застосування будь-які препарати для симптоматичного лікування болю в горлі [29] (у будь-якій формі: льодяники або таблетки для розсмоктування, спреї, та ін.).

При виявленні такої причини болю в горлі, як вдихання дуже холодного повітря, або через хронічний тонзиліт, також можна рекомендувати для застосування будь-які препарати для симптоматичного лікування болю в горлі (у будь-якій формі: льодяники або таблетки для розсмоктування, спреї, та ін.).

При цьому, фармацевту доцільно переконатись у відсутності скарг щодо загрозливих симптомів, при яких необхідно звернутись до лікаря. А саме: осиплість голосу; яскраве почервоніння горла; поява нальоту на мигдаликах та їх значне збільшення; збільшення та біль лімфатичних вузлів; наявність шкіряних висипань, що з'явилися в той же час, як і біль в горлі; а також головний та вушний біль, біль в грудній клітині, в животі, температура тіла вище 39°C, та інші. Фрагмент протоколу фармацевта при відпуску лікарських засобів без рецепта «симптоматичне лікування болю в горлі» представлено на рис. 2.2

III. Фармацевтична опіка при болю в горлі

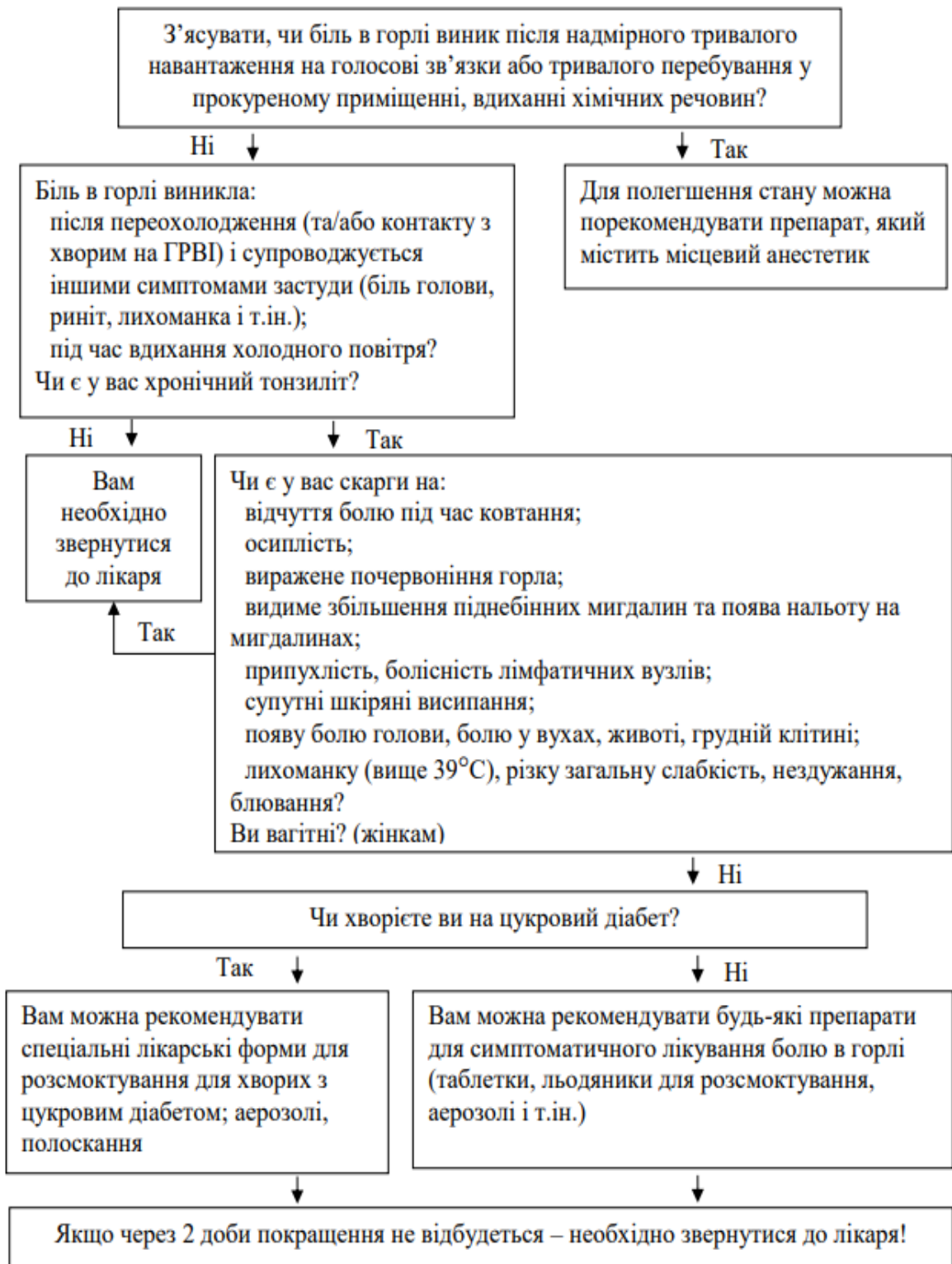

Рис. 2.2 Фрагмент протоколу фармацевта при відпуску лікарських засобів без рецепта «симптоматичне лікування болю в горлі»

За АТС-класифікацію ЛЗ, що застосовуються для симптоматичного лікування болю в горлі відносяться до наступних груп:

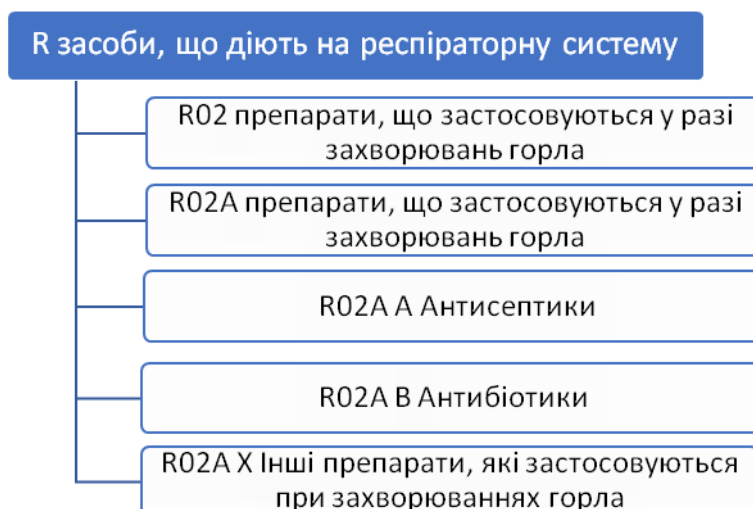

Рис.2.3 Класифікація ЛЗ, що застосовуються для симптоматичного лікування болю в горлі

Одним з найважливіших аспектів лікування болю у горлі є застосування антисептиків, що при болі у горлі має кілька важливих переваг:

- Зменшення запалення: Антисептики допомагають зменшити запалення слизової оболонки горла, що полегшує біль та дискомфорт.
- Знищення мікроорганізмів: Антисептики вбивають бактерії, віруси та грибки, які можуть бути причиною інфекції та запалення.
- Профілактика ускладнень: Використання антисептиків допомагає запобігти розвитку вторинних інфекцій та ускладнень, таких як тонзиліт або фарингіт.
- Знеболення: Деякі антисептики містять знеболювальні компоненти, які допомагають зняти неприємні відчуття та полегшити ковтання.
- Загальне покращення самопочуття: Швидке зняття симптомів болю у горлі допомагає покращити загальний стан здоров'я та самопочуття, дозволяючи швидше повернутися до повсякденної діяльності [25].

Серед основних антисептиків застосовуються наступні, наведені на рис.

Деквалінія хлорид	•має бактерицидну та фунгістатичну дію, охоплює більшість грампозитивних та грамнегативних бактерій, а також гриби.
Декаметоксин	•виявляє широкий спектр антимікробної дії, діючи бактерицидно та фунгіцидно;
2,4-дихлорбензиловий спирт	•забезпечує місцеву бактериостатичну дію за рахунок зневоднення клітин бактерій
Амбазон	•антисептичний засіб з вираженим місцевим бактериостатичним ефектом.
Фенол	•має потужну антисептичну та місцевоанестезуючу дію.
Гексетидин	•має широкий спектр антибактеріальної та протигрибкової дії, діє тільки місцево, не всмоктується і не потрапляє в системний кровотік.
Бензоксонія хлорид	•проявляє як бактериостатичну, так і бактерицидну дію щодо грампозитивних бактерій, а також меншою мірою на грамнегативні;
Бензалконію хлорид	•має бактерицидний ефект щодо широкого спектру грампозитивних та грамнегативних мікроорганізмів, а також фунгіцидну дію на <i>Candida albicans</i>.
Амілметакрезол	•має бактерицидну дію проти широкого спектру грампозитивних та грамнегативних мікроорганізмів.
Біклотимол	•демонструє антибактеріальну активність проти стафілококів, стрептококів, мікрококів і коринебактерій, а також протизапальну та місцевоанестезуючу дію.

Р

Рис. 2.4 Антисептичні речовини, що входять до складу ЛЗ для симптоматичного лікування болю в горлі

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи, можна сказати, що люди звертаються до аптеки з різних причин, включаючи доступність, можливість придбати безрецептурні препарати, консультацію фармацевта, економію часу та швидку допомогу при незначних симптомах. Аптеки стають важливим місцем для отримання первинної допомоги та інформаційної підтримки.

Фармацевти, зі свого боку, допомагають пацієнтам, з'ясовуючи можливі причини болю у горлі, надаючи рекомендації щодо лікування і переконуючись у відсутності загрозливих симптомів, які потребують медичної допомоги. Таким чином, аптеки відіграють важливу роль у підтримці здоров'я і благополуччя населення, надаючи не лише медичну, але й інформаційну підтримку.

Один з ключових аспектів лікування болю в горлі - це використання антисептиків, що зменшують запалення, знищують мікроорганізми, запобігають ускладненням і сприяють загальному покращенню самопочуття.

За АТХ-класифікацією застосовуються препарати групи R02A :препарати, що застосовуються у разі захворювань горла, які можна розділити на такі групи, як R02A A Антисептики, R02A B Антибіотики, R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла.

РОЗДІЛ 3.

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ АНТИСЕПТИЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Аналіз асортименту ліків для лікування болю у горлі має важливе значення, оскільки це дозволить:

Задовільнити потреби пацієнтів: Розуміння асортименту ліків допомагає фармацевтам та медичним працівникам рекомендувати найбільш підходящі засоби для різних симптомів та станів.

Забезпечити доступність ЛЗ: Аналіз асортименту дозволяє визначити, які ліки найбільш потрібні і повинні бути завжди в наявності, щоб задовольнити попит пацієнтів.

Оптимізувати товарні запаси в аптеці: Ефективне управління асортиментом допомагає уникнути як дефіциту, так і надлишку ліків, що призводить до оптимізації витрат та покращення обслуговування пацієнтів.

Ідентифікувати нові можливості: Регулярний аналіз асортименту дозволяє виявляти нові тенденції та уподобання, а також адаптувати пропозиції до мінливих потреб ринку.

Підвищити якість обслуговування: Забезпечення різноманітності та наявності ефективних ліків для лікування болю у горлі підвищує довіру пацієнтів до аптек та медичних закладів.

Таким чином, аналіз асортименту ліків допомагає не лише задовольняти потреби пацієнтів, а й сприяє більш ефективному та якісному управлінню ресурсами та послугами у галузі охорони здоров'я.

3.1 Аналіз асортименту лікарських засобів для лікування болю в горлі, представлених на ринку України

Державний реєстр лікарських засобів України (ДРЛЗ) – це офіційна база даних, яка містить інформацію про всі лікарські засоби, дозволені для використання на території України. Цей реєстр включає дані про:

1. **Назви лікарських засобів:** Офіційні назви препаратів, зареєстрованих в Україні.
2. **Форму випуску:** Типи форм, у яких доступний препарат (таблетки, капсули, суспензії, тощо).
3. **Склад:** Активні речовини та допоміжні компоненти, що входять до складу препарату.
4. **Інформацію про виробника:** Дані про компанії, які виробляють та постачають лікарські засоби.
5. **Номер реєстрації:** Унікальний номер, що підтверджує офіційну реєстрацію препарату в Україні.
6. **Термін дії реєстраційного посвідчення:** Інформація про період, протягом якого діє дозвіл на використання препарату.

ДРЛЗ є важливим інструментом для забезпечення контролю якості та безпеки лікарських засобів на ринку України. Він використовується медичними працівниками, фармацевтами, регуляторними органами та пацієнтами для отримання актуальної інформації про ліки, їхню ефективність та безпеку.

За АТХ-класифікацією, лікарські засоби, що найчастіше застосовуються при лікуванні болю в горлі, відносяться до наступних груп, що представлені на рис. Група R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла підрозділяється на три основних підгрупи, серед яких нами досліджено групу R02A A Антисептики та R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла.

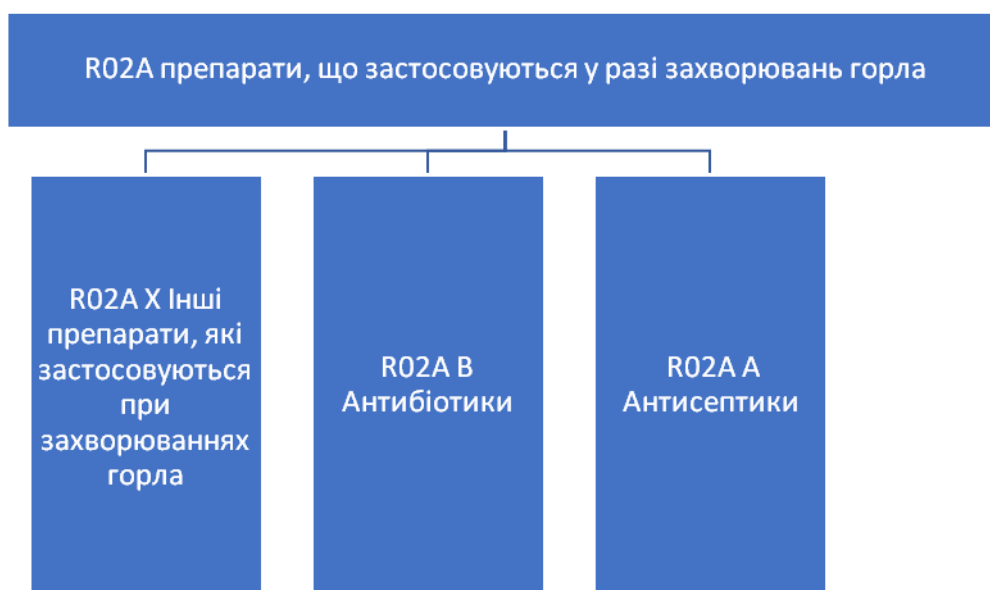

Рис. 3.1 Розподіл групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла

За результатами проведеного аналізу ДРЛЗ України, виявлено наступне:

До групи R02A A Антисептики входить 7 підгруп :

До групи R02A A01 Амбазон, що є підгрупою антисептиків входить 5 найменувань (льодяники) з урахуванням форм випуску , виробництва Румунії.

До групи R02A A02 Декваліній входить 1 ЛЗ (спрей), виробництва Іспанії.

До групи R02A A03 Дихлорбензиловий спирт увійшло 11 ЛЗ з урахуванням форм випуску (переважно льодяники) виробництва Іспанії та Великобританії.

До групи R02A A05 Хлоргексидин увійшло 8 ЛЗ виробництва Словенії, України, Болгарії та Боснії і Герцеговіни

Група R02A A15 Повідон-йод представлена одним ЛЗ, у формі спрею, виробництва України.

До групи R02A A19 Фенол входить два ЛЗ у формі спрею, виробництва Греції та Канади.

Найширше представлена група R02A A20 Різні антисептики, яка налічує 104 ЛЗ з урахуванням форм випуску.

Група R02A В Антибіотики не представлена жодним зареєстрованим в Україні ЛЗ.

Проведений аналіз ДРЛЗ України показав, що до групи R02A А Антисептики увійшло 132 ЛЗ з урахуванням форм випуску, що становить 84% всіх ЛЗ групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла. В зазначеній підгрупі розподіл за формами випуска відбувався наступним чином (рис.) : 35% — льодяники (43 ЛЗ), більшість з яких, а саме 26% представлена виробництва Індія. 32% —представлені у вигляді спрею (39 ЛЗ), з них 74% виробництва України.

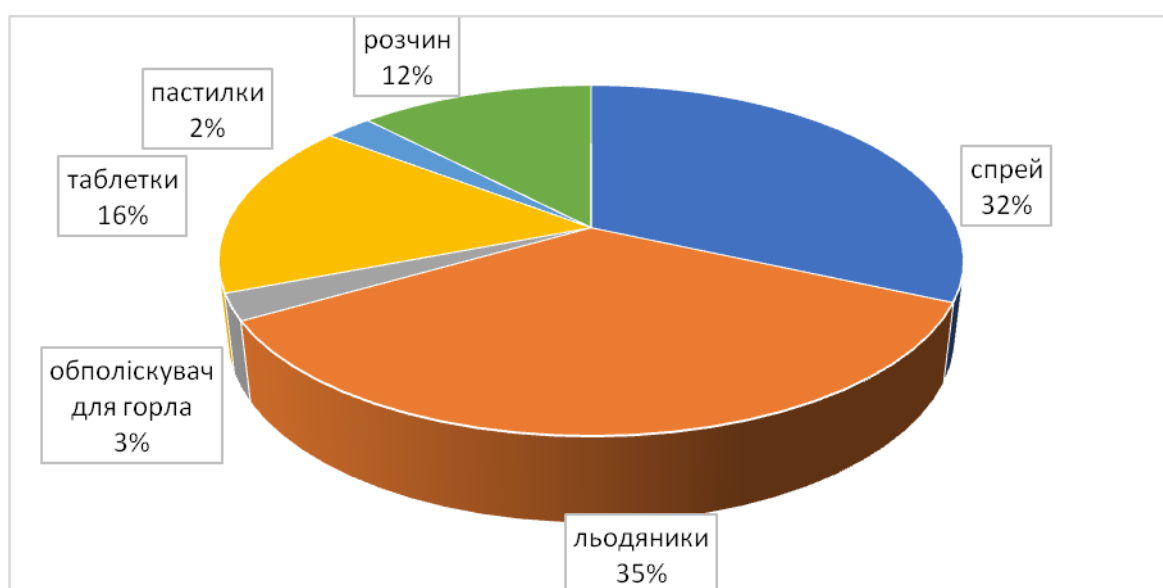

Рис. 3.2 Розподіл ЛЗ групи R02A А Антисептики за формою випуска

Такі лікарські форми, як пастилки та обполіскувач представлені 3 ЛЗ, що складає 2% ЛЗ даної підгрупи. 20 ЛЗ представлені у формі таблеток для розсмоктування, що складає 16%.

Для ЛЗ групи R02A А Антисептики слід відзначити значне переважання ЛЗ вітчизняного виробника (56%, а саме 74 ЛЗ), 11 ЛЗ, що складає 8% постачають Індія та Німеччина, найменше (по 1 ЛЗ, що складає 1%) – Греція, Канада, Латвія.

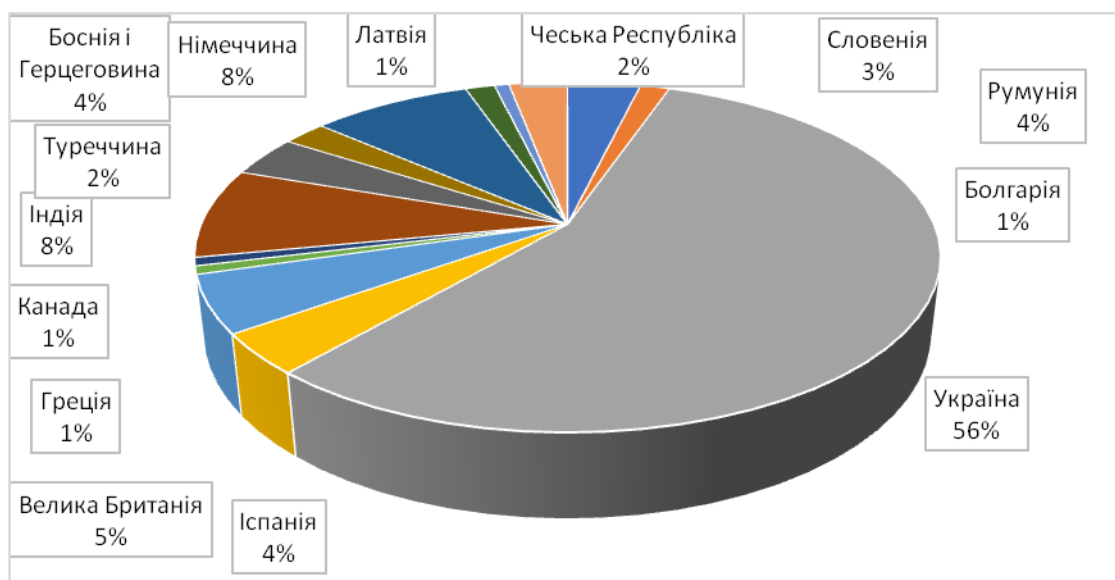

Рис. 3.3 Розподіл ЛЗ групи R02A А Антисептики за походженням країни виробника

Також нами було проаналізовано склад групи R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла, яка подразділяється ще на три підгрупи.

До підгрупи R02A X01 Флурбіпрофен входить 13 ЛЗ, що представлені двома лікарськими формами льодяників та спрея, виробництва Великобританії, Іспанії та України.

До підгрупи R02A X03 Бензидамін увійшло 12 ЛЗ, з яких лише один ЛЗ у формі спрея, інші — льодяники виробництва Швейцарія, Іспанія, Словенія

Підгрупа R02A X09 Інші препарати налічує 4 ЛЗ, різних форм випуску, виробництва України, Німеччина, Франція

Група R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла налічує 29 ЛЗ, з яких 41% виробництва Іспанії та 72% представлені у формі льодяників. (рис.) Таблетки та спрей мають однакову кількість представлених ЛЗ, а саме 4 ЛЗ, що складає 14% даної підгрупи.

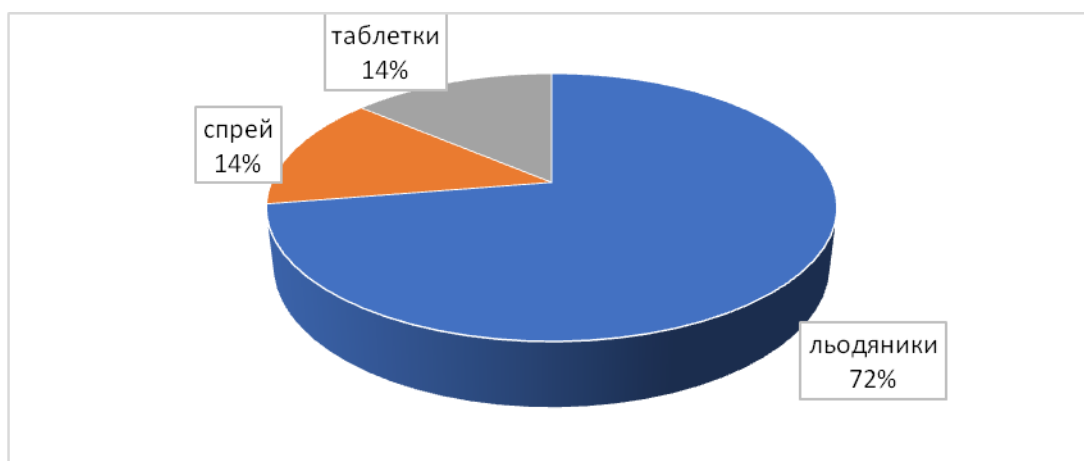

Рис. 3.4 Розподіл ЛЗ групи R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла за формою випуску

Найбільша кількість ЛЗ групи R02A X представлена виробництва Іспанії, а саме 12 ЛЗ, лише 2 ЛЗ представлено вітчизняним виробником, що складає 7% цієї групи. Найменша кількість, 1 ЛЗ-виробництва Франції, що складає 4%. Інші виробники постачають від 2 до 5 ЛЗ (рис.)

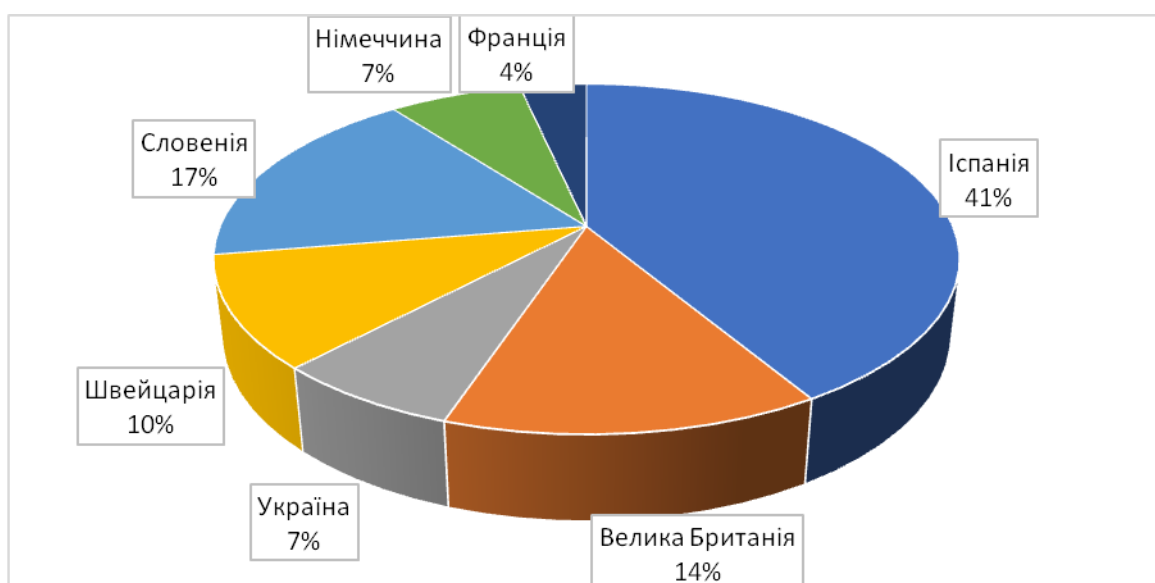

Рис. 3.5 Розподіл ЛЗ групи R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла за походженням країни виробника

Таким чином, якщо брати в цілому групу R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла, до неї входить 161 ЛЗ, які переважно представлені у формі льодяників для розмоктування (48%) та у

вигляді спрею для горла (27%), і переважна більшість (47% всіх ЛЗ) – вітчизняного виробника (рис 3.7).

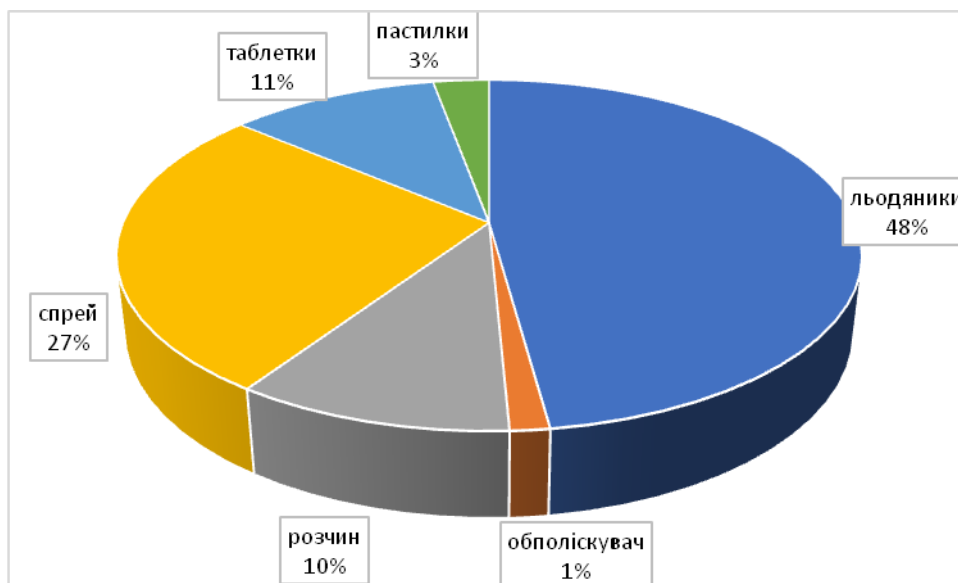

Рис. 3.6 Розподіл ЛЗ групи R02A за формою випуска

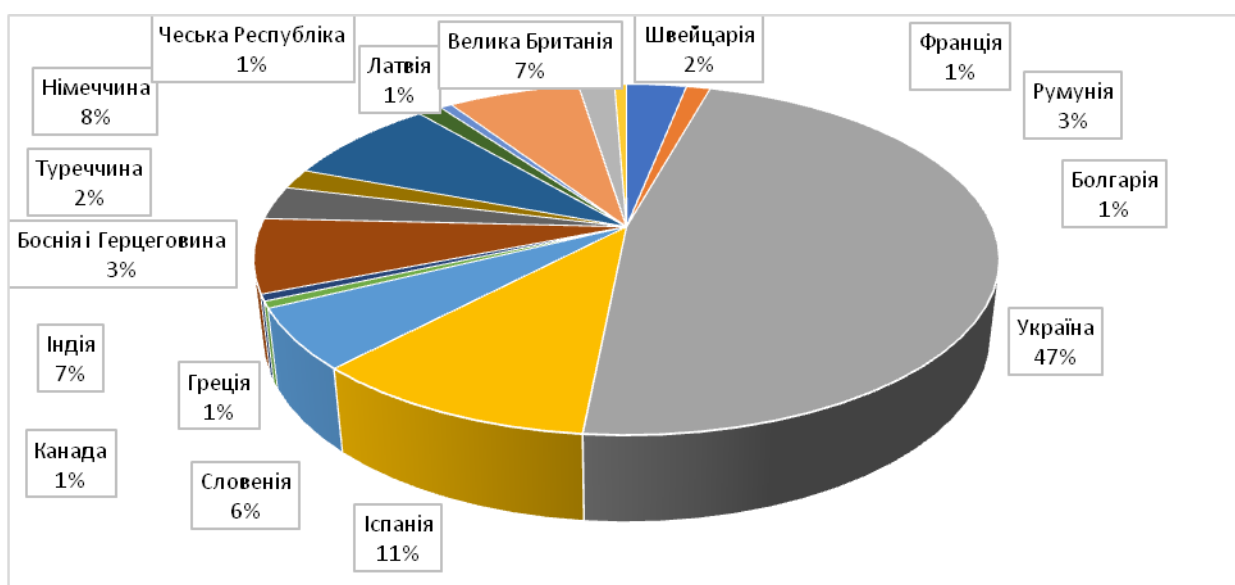

Рис. 3.7 Розподіл ЛЗ групи R02A за походженням країни виробника

Загалом група R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла, налічує 6 форм випуску ЛЗ (ледяники 48%, спрей 27%, таблетки для розсмоктування 11%, розчин для горлі 10%, пастилки 3%, оболіскувач 1%). Та представлена такими країнами-виробниками, як Україна 47%, Іспанія 11%

, Німеччина 8%, Індія та ВеликоБританія 7%, Словенія 6%, інші країни постачають менше 3% ЛЗ (Румунія, Боснія і Герцоговина, Швейцарія, Туреччина, Канада, Чеська республіка, Латвія, Франція, Болгарія).

Проведений аналіз ДРЛЗ, а саме групи ЛЗ, що застосовуються при захворюваннях горла, показав, що серед зареєстрованих ЛЗ наявний широкий асортимент, який можна охарактеризувати різними формами випуска різних країн виробника, внаслідок чого пацієнт може обрати саме той ЛЗ, який йому необхіден

3.2 Аналіз асортименту лікарських засобів для лікування болю в горлі, представлених на ринку України

Наступний етап дослідження ми проводили в аптеці, що розташована в м. Карлівка, Полтавської області. Це невелике місто, до 2020 року зазначалось як адміністративний центр Карловського району, наразі населення складає 14 тисяч осіб. Аптека розташована в центрі міста, лікарня знаходиться в межах 500м, контингент відвідувачів змішаний, здебільшого люди літнього віку та жінки в декретній відпустці. Також слід відмітити наявність 4 конкурентів, що знаходяться буквально «двері в двері». Аптека входить до складу апетченої мережі «Подорожник», яка відноситься до національних мегамереж і постійно розвивається. На своєму сайті <https://podorozhnyk.ua/> компанія зазначає себе як найбільшу апетчну мережу України, яка існує понад 24 років на фармацевтичному ринку, та налічує більше 15 млн осіб, що віднесені до постійних клієнтів.

Компанія заснована у м. Львів в 1999 р. і спочатку аптеки відкривались виключно у м. Львів та області, однак через 14 років розпочалось відкриття аптек за межами Львовської області: У Чернівецької, Хмельницькій, Закарпатській, Волинській, Івано-Франківській областях. Через чотири роки, а саме в 2017 р. , розпочався новий етап компанії, який проявився у активному розвитку та розгалуженні мережі в нових, центральних областях: м. Києві, Вінницькій, Житомирській областях. В наступному 2018-2019 рр.

аптеки відкривались у східних та південних областях України. І згодом, коли в кожній області країни були аптеки мережі «Подорожник», то мережа здобула право називатись національною мережею з кількістю аптек більше 650 та часткою ринка в 20% [<https://podorozhnyk.ua/company/about/>]. В 2021 р. кількість аптек сягнула 1000.

Компанія веде активну політику соціально-етичного маркетингу, яку послідовно втілює в свою діяльність. Так, компанія проявила себе в соціальному середовищі, висадивши по Україні 1000 дерев. З початку повномасштабної війни компанія виділила на благодійну допомогу понад 35 мільйонів гривень і продовжує підтримувати цю ініціативу, допомагаючи захисникам, виконуючи різні запити, зокрема, надання медикаментів, закупівля обладнання, що необхідно, по запиту, наприклад, засоби зв'язку Starlink та інше. «Подорожник» приймає участь в численних соціальних проєктах і долучається до ініціатив благодійних фондів, наприклад збираючи кошти для гуманітарного розмінування країни, приймаючи участь у мегазборі "Бонусна броня" від Благодійного Фонду Сергія Притули. Аптечна мережа співпрацює з Благодійним фондом "Добролайф", що знаходиться у Запоріжжі, забезпечуючи людей гігієнічними та продуктовими наборами, ремонтує ігрові дитячі майданчики, допомагаючи фронту та місцевим лікарням. Також мережа відома своєю підтримкою спортсмена Віктора Легкодуха, який мужньо бореться на спортивних змаганнях, незважаючи на тяжке поранення хребта. ДУ Національний антарктичний науковий центр і українська полярна станція "Академік Вернадський"отримує підтримку і лікарські засоби від мережи

Нами проаналізовано асортимент та реалізацію ЛЗ груп R02A А Антисептики та R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла, наявних в аптеці. Виявлено, що в аптеці представлено лише 35% зареєстрованих в Україні ЛЗ в порівнянні з ДРЛЗ. Ціновий діапазон на ЛЗ даних груп становить від мінімального 27,70 за 1 упаковку до

388,99 грн. Компанією використовується підхід формування не рівної ціни з метою підвищення продаж та стимуляції збуту, адже результати дослідження Каліфорнійського університету, що знаходиться в Берклі показали, що встановлена ціна з закінченням на 9 підвищує обсяги продажів на 5%. Незважаючи на те, що різниця від круглого числа може бути мінімальною, буквально одна копійка, але середньому покупцю ціна, наприклад, 388,99 грн буде здаватись значно менше ніж 390 грн.

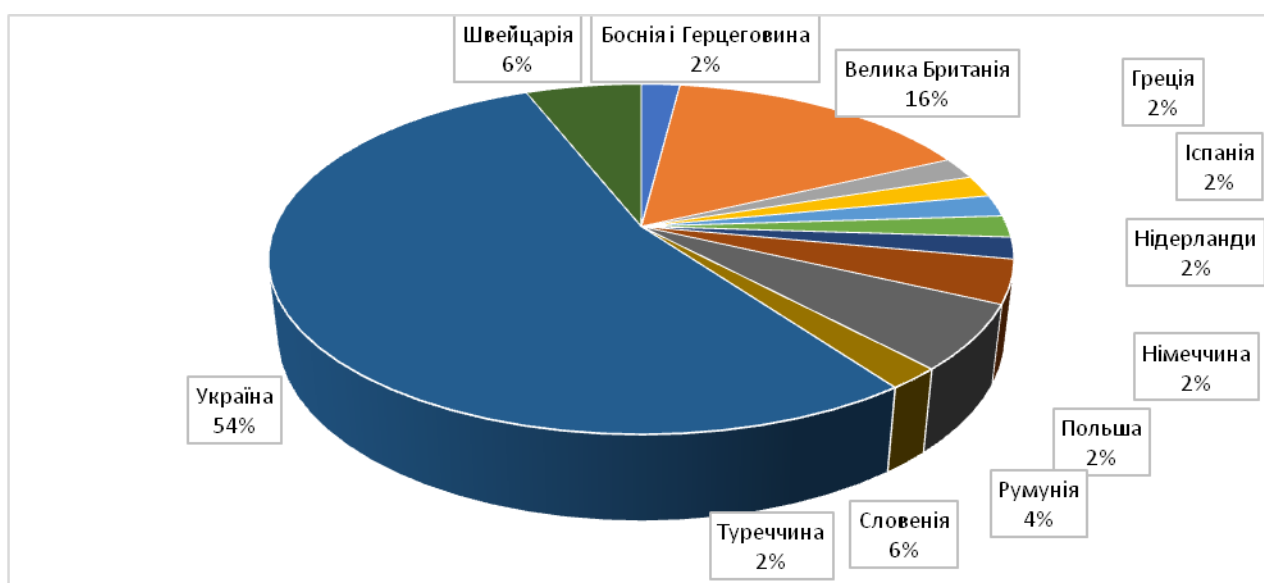

Рис. 3.8 Розподіл ЛЗ в аптеці групи R02A за походженням країни виробника

Серед досліджуваної групи R02A, в аптеці переважна кількість ЛЗ вітчизняного виробника (54%), постачання ЛЗ з Великобританії має частку 16%. (рис.3.8). Інші країни постачають від 6% ЛЗ — Швейцарія, Словенія, і менше : Румунія (4%), значна кількість країн постачає менше 2% ЛЗ, однак це є складова частину асортименту. Менше 2% постачають такі країни, як Боснія і Герцеговина, Греція, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Туреччина. ЛЗ таких країн, як Канада, Чеська республіка, Латвія, Франція, Болгарія, що представлені як постачальники в переліку ДРЛЗ, в аптеці відсутні в наявності.

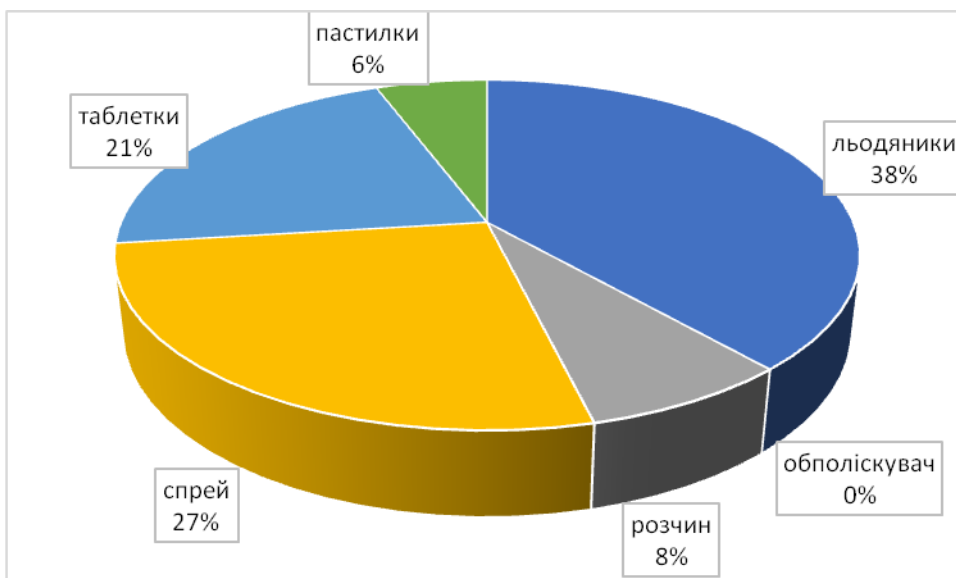

Рис. 3.9 Розподіл ЛЗ в аптеці групи R02A за формою випуска

Аналіз за формою випуска наявних ЛЗ в аптеці групи R02A показав, що можна виділити три основних форми випуска: льодяники (38%), спрей (27%), таблетки для розсмоктування (21%), інші форми, такі як розчин для полоскання та пастилки займають 8% та 6% відповідно. Така форма ЛЗ як обполіскувач, не представлена в аптеці (рис. 3.9).

За проаналізований період реалізації ЛЗ в аптеці, а саме 01.07-31.10.2024 р. спостерігається поступове збільшення кількості реалізованих упаковок, що можна пояснити сезонністю захворювання, оскільки дуже часто біль в горлі є симптомом такого захворювання, як ОРВІ та проявляється саме в осінній період.

В динаміці мінімальні показники реалізації за досліджуваний період були зафіксовані в липні та складала сумарно 147 упаковок ЛЗ в натуральних одиницях, на суму 30663,26 грн. Максимальні показники реалізації ЛЗ даної групи зафіксовані в жовтні та становили 391 уп та 76689,01 грн відповідно. (рис. 3.10)

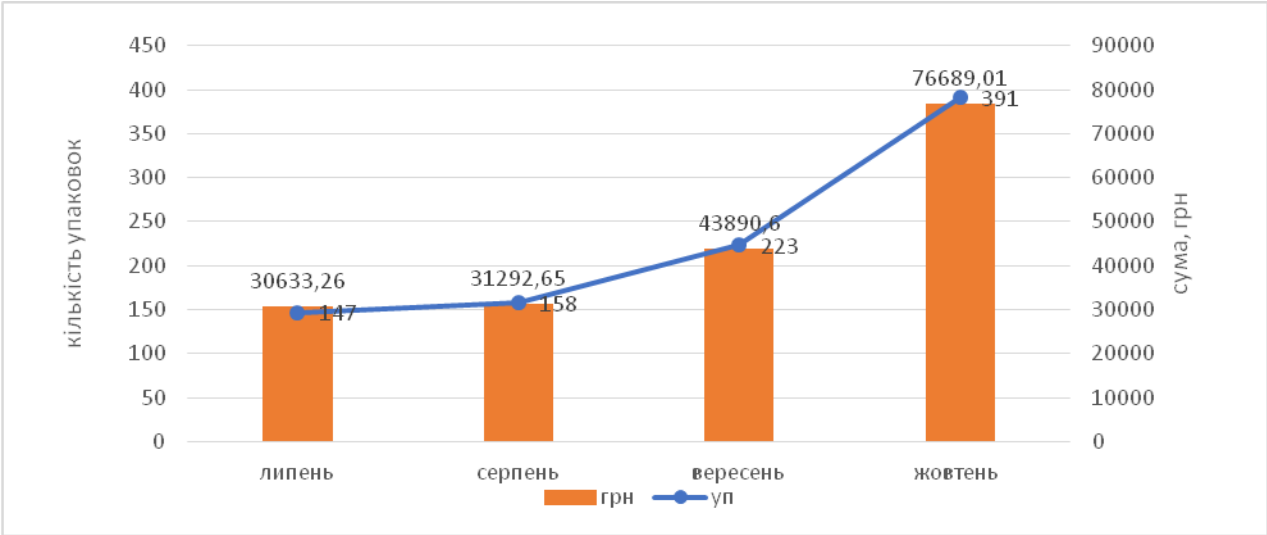

Рис. 3.10 Динаміка реалізації ЛЗ в аптеці групи R02A за період 01.07-31.10.2024 в натуральних та в грошових одиницях

Зростання відбувалось поступово, при цьому слід відмітити що показники реалізації в липні та серпні вдрізняються несуттєво, тоді як різкий зріст спостерігається в жовтні, що є очікуваним внаслідок певної сезонності симптому болю в горлі. Результати розрахунків коефіцієнту росту, темпу росту, темпу приросту за натуральними показниками представлені в таблицях 3.1, за грошовими показниками- в таблиці 3.2.

Таблиця 3.1

Результати розрахунків коефіцієнту росту, темпу росту, темпу приросту за натуральними показниками

	Серпень/ липень	Вересень/ серпень	Жовтень/ вересень	Жовтень/ липень
Коефіцієнт росту	1,13	1,27	2,18	3,13
Темп росту	112,77	127,36	217,78	312,77
Темп приросту	12,77	27,36	117,78	212,77

Таблиця 3.2

Результати розрахунків коефіцієнту росту, темпу росту, темпу приросту за грошовими показниками

	Серпень/ липень	Вересень/ серпень	Жовтень/ вересень	Жовтень/ липень
Коефіцієнт росту	1,02	1,40	1,75	2,5
Темп росту	102,15	140,26	174,73	250,35
Темп приросту	2,15	40,26	74,73	150,35

В цілому, при порівнянні результатів розрахунків коефіцієнту росту, темпу росту, темпу приросту за натуральними та грошовими показниками можна зазначити, що зростання грошових показників відбувалось значно меншими темпами, ніж зростання натуральних показників, про що свідчать дані таблиць. Так, різниця в співвідношенні натуральні/грошові показники в період серпень/липень становила +10,62; вересень/серпень (-12,9); жовтень/вересень (+43,05), що можливо свідчить про те, що відвідувачі аптеки придбали ЛЗ за більш низькою ціною. При порівнянні показників за період жовтень/липень, темп приросту в натуральних показниках склав 212,77%, в грошових показниках 150,35%, що також підкреслює сезонність захворювання і відповідно, рекомендація аптекам щодо закупівлі ЛЗ даної групи заздалегідь.

За результатами проведеного частотного аналізу виділено ТОП-5 ЛЗ, без урахування форм випуску, які за обсягами реалізації складають більше 70% загального обсягу продаж. Слід відзначити, що кожного місяця це були абсолютно ідентичні ЛЗ. Результати аналізу представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Топ-5 ЛЗ групи R02A в аптеці за обсягами реалізації в грошових показниках

Назва ЛЗ/період	липень	серпень	вересень	жовтень
Айсмос, пастилки (Україна)	8702 грн (28,4%)	10305 грн (32,9%)	6870 грн (15,6%)	24961 грн (32,6%)
Евкалор, льодяники (Україна)	3058 грн (9,9%)	4726 грн (15,1%)	5421 грн (12,3%)	12232 грн (15,9%)
Фінсла, пастилки (Польща)	3984 грн (13%)	3486 грн (11,1%)	7968 грн (18,1%)	7221 грн (9,4%)
Деквадол, таблетки (Україна)	2812,5 грн (9,2%)	1875 грн (6%)	6562,5 грн (14,6%)	8250 грн (10,7%)
Орасепт, спрей (Греція)	4278,89 грн (13,9%)	2722,93 грн (8,7%)	4278,89грн (9,7%)	5834,85 грн (7,6%)

Таблиця 3.4

Топ-5 ЛЗ групи R02A в аптеці за обсягами реалізації в натуральних показниках

Назва ЛЗ/період	липень	серпень	вересень	жовтень
Айсмос, пастилки (Україна)	38 уп (25,8%)	45 уп (28,5%)	30 уп (13,5%)	109 уп (27,9%)
Евкалор, льодяники (Україна)	22 уп (14,9%)	34 уп (21,5%)	39 уп (17,5%)	88 уп (22,5%)
Деквадол, таблетки (Україна)	15 уп (10,2%)	10 уп (6,3%)	35 уп (15,7%)	44 уп (11,3%)
Фінсла, пастилки (Польща)	16 уп (10,9%)	14 уп (8,9%)	32 уп (14,3%)	29 уп (7,5%)
Орасепт, спрей (Греція)	11 уп (7,5%)	7 уп (4,5%)	11 уп (5%)	15 уп (3,8%)

Слід відзначити, що реалізація ЛЗ вітчизняного виробника, а саме Аймос, пастилки, Евкалор, льодяники та Деквадол, таблетки (Україна) становила в грошових показниках від 43% в вересні до 59% в жовтні. Серед такої форми ЛЗ, як спрей, реалізація спрей Орасепт (Греція) становила від 7,61 до 13,97% загального обсягу реалізації ЛЗ групи R02A

Таким чином, дуже важливо для підтримки товарообігу аптеки слідкувати за наявністю та своєчасним замовленням даних ЛЗ, що сумарно складають від 71% (вересень 2024 р.) до 76,5% (жовтень 2024 р.) загального обсягу продаж в грошових одиницях та від 66% (вересень 2024 р.) до 73% (жовтень 2024 р.) загального обсягу продаж в натуральних одиницях

Висновки до розділу 3

Група R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла за АТХ-класифікацією підрозділяється на три основних підгрупи, серед яких нами було досліджено групу R02A A Антисептики та R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла.

В результаті аналізу ДРЛЗ виявлено, що до групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла входить 161 ЛЗ, які переважно представлені у формі льодяників для розсмоктування (48%) та у вигляді спрею для горла (27%), і переважна більшість (47% всіх ЛЗ) – вітчизняного виробника.

Аналіз реалізації в аптеці ЛЗ групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла показав, що в аптеці представлено лише 35% зареєстрованих в Україні ЛЗ в порівнянні з ДРЛЗ. Ціновий діапазон на ЛЗ даних груп становить від мінімального 27,70 за 1 упаковку до 388,99 грн. Переважна кількість ЛЗ вітчизняного виробника (54%), та у формі льодяників (38%), спрею (27%), таблетки для розсмоктування (21%),

В динаміці мінімальні показники реалізації за досліджуваний період були зафіксовані в липні 2024 р.та складали сумарно 147 упаковок ЛЗ , на суму 30663,26 грн. Максимальні показники реалізації ЛЗ даної групи зафіксовані в жовтні та становили 391 уп та 76689,01 грн відповідно.

За результатами проведеного частотного аналізу видулено ТОП-5 ЛЗ, без урахування форм випуску, які за обсягами реалізації складають більше 70% загального обсягу продаж. Слід відзначити, що кожного місяця це були абсолютно ідентичні ЛЗ.

Таким чином, дуже важливо для підтримки товарообігу аптеки слідкувати за наявністю та своєчасним замовленням даних ЛЗ, що сумарно складають від 71% (вересень 2024 р.) до 76,5% (жовтень 2024 р.) загального обсягу продаж в грошових одиницях та від 66% (вересень 2024 р.) до 73% (жовтень 2024 р.) загального обсягу продаж в натуральних одиницях .

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Біль у горлі є одним з найпоширеніших симптомів тонзиліту та сезонного грипу, які можуть викликати серйозні захворювання або навіть призвести до смерті, особливо серед людей із групи високого ризику.

В сучасному світі аптеки є важливим місцем для отримання первинної допомоги та інформаційної підтримки. Фармацевти, допомагають пацієнтам, з'ясовуючи можливі причини болю у горлі, надаючи рекомендації щодо лікування і переконуючись у відсутності загрозливих симптомів, які потребують медичної допомоги.

Один з ключових аспектів лікування болю в горлі - це використання антисептиків, що зменшують запалення, знищують мікроорганізми, запобігають ускладненням і сприяють загальному покращенню самопочуття.

За АТХ-класифікацією застосовуються препарати групи R02A :препарати, що застосовуються у разі захворювань горла, які можна розділити на такі групи, як R02A A Антисептики, R02A B Антибіотики, R02A X Інші препарати, які застосовуються при захворюваннях горла.

В результаті аналізу ДРЛЗ виявлено, що до групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла входить 161 ЛЗ, які переважно представлені у формі льодяників для розмоктування (48%) та у вигляді спрею для горла (27%), і переважна більшість (47% всіх ЛЗ) – вітчизняного виробника. Аналіз реалізації в аптеці ЛЗ групи R02A препарати, що застосовуються у разі захворювань горла показав, що в аптеці представлено лише 35% зареєстрованих в Україні ЛЗ в порівнянні з ДРЛЗ.

За результатами проведеного частотного аналізу видулено ТОП-5 ЛЗ, без урахування форм випуску, які за обсягами реалізації складають більше 70% загального обсягу продаж і відповідно яких дана рекомендація керівництву аптеки щодо підтримки належного рівня запасу даних ЛЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Worldwide comparison of treatment guidelines for sore throat / G. Coutinho et al. *Int J Clin Pract.* 2021. Vol. 75(5). P. e13879. DOI: 10.1111/ijcp.13879.
2. Del Mar C. B., Glasziou P. P., Spinks A. B. Antibiotics for sore throat. *Cochrane Database Syst Rev.* 2006. Vol. 18(4). P. CD000023. DOI: 10.1002/14651858.CD000023.pub3.
3. Farrer F. OTC treatments for tonsillitis and pharyngitis. *Prof Nurs Today.* 2018. № 22(2). URL: <https://journals.co.za/doi/pdf/10.10520/EJC-efa606885> (Date of access: 12.09.2024).
4. Flint P. W., Francis H. W., Haughey B. H. Cummings Otolaryngology. Head and Neck Surgery. 7th ed. Philadelphia : Elsevier, 2021. Vol. 1. 1236 p.
5. Focus on Over-the-Counter Drugs' Misuse: A Systematic Review on Antihistamines, Cough Medicines, and Decongestants / F. Schifano et al. *Frontiers in psychiatry.* 2021. Vol. 12. P. e6573.
6. Jackson Allen P., Simenson S. Management of common cold symptoms management. *Professional Nursing Today.* 2018. Vol. 22(1). P. 67–69.
7. Diagnosis and Management of Adults with Pharyngitis: A Cost-Effectiveness Analysis / J. M. Neuner et al. *Ann Intern Med.* 2003. Vol. 139. P. 113-122. DOI: 10.7326/0003-4819-139-2-200307150-00011
8. Leveraging Vaccines to Reduce Antibiotic Use and Prevent Antimicrobial Resistance: A World Health Organization Action Framework / J. Vekemans et al. *Clinical Infectious Diseases.* 2021. Vol. 73, № 4. P. e1011–e1017. DOI: 10.1093/cid/ciab062
9. Kostić M., Bedeković V., Bastijančić-Kokić B., Lauc T. Unnecessary prescribing of antibiotics to healthy/asymptomatic school-age carriers of potentially pathogenic bacteria. *Saudi Med J.* 2019. Vol. 40(4). P. 405-408. DOI: 10.15537/smj.2019.4.24004.

- 10.Guideline group. Clinical Practice Guideline: Sore Throat / K. Krüger et al. *Dtsch Arztebl Int.* 2021. Vol. 118(11). P. 188-94. DOI: 10.3238/arztebl.m2021.0121.
- 11.The global burden of sore throat and group A *Streptococcus* pharyngitis: A systematic review and meta-analysis / Miller K. M. et al. *EClinicalMedicine*. 2022. Vol. 48. P. 101458. DOI: 10.1016/j.eclinm.2022.101458.
12. Otorhinolaryngology : textbook / Yu.V. Mitin et al. 6th edition. Kyiv: Medicine, 2020. 264 p.
- 13.The global burden of sore throat and group A *Streptococcus* pharyngitis: A systematic review and meta-analysis / K. M. Miller et al. *ClinicalMedicine*. 2022. May 20 P.48.
- 14.Van der Velden A. W., Sessa A., Altiner A., Pignatari A. C. C. Patients with Sore Throat: A Survey of Self-Management and Healthcare-Seeking Behavior in 13 Countries Worldwide. *Pragmat Obs Res*. 2020. Vol. 11. P. 91-102. DOI: 10.2147/POR.S255872.
- 15.Безшапочний С. Б. Оптимальна терапія запальних захворювань глотки у групах ризику. *Оториноларингологія*. 2019. № 2–3. С. 58–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/otorhio_2019_2-3_11. (дата звернення: 18.09.2024).
- 16.Гогунська І. В. Знеболювальна чи протизапальна дія: що є першочерговим при болю у горлі, чому надати перевагу? *Український медичний часопис*. 2019 № 1 (129). С.67–69. URL: www.umj.com.ua/uk/publikatsia-136662-zneboluvalna-chi-protizapalna-diya-shho-ye-pershochergovim-pri-bolyu-u-gorli-chomu-nadati-perevagu (дата звернення:24.09.2024).
- 17.Денисенко Р. Ю. Захворювання горла та ротової порожнини: вирішення проблеми від етіології до патології. *Здоров'я України*. 2023. № 16 (552). С. 49–50. URL: <https://health-ua.com/article/74458-zahvoryuvannya-gorla-ta-rotovo-porozhnini-virshennya-problemi-vid-etolog-do> (дата звернення: 02.10.2024).

- 18.Державний реєстр лікарських засобів України / Державний експертний центр МОЗ України. URL: <http://www.drlz.kiev.ua/>. (дата звернення: 12.10.2024).
- 19.Державний формуляр лікарських засобів. Вип. 9. URL: www.dec.gov.ua/.../informatsijno-poshukova-sistema-elektro (дата звернення: 09.10.2024)
- 20.Дитяча ринологія : навч.-метод. посіб. / під ред. Ф. Юрочка, А. Косаковського, В. Шкорботуна. Львів : Мс, 2020. 288 с.
- 21.Зайченко Г. В., Мищенко О. Я. Місцева емпірична терапія при гострому болю в горлі. *Український медичний часопис*. 2016. № 1 (111)–I/II. URL: www.umj.com.ua/uk/publikatsia-93223-mestnaya-empiricheskaya-terapiya-pri-ostroj-boli-v-gorle (дата звернення: 12.09.2024).
- 22.Зупанець І. А. Фармацевтична опіка : практ. посіб. /за ред. І. Зупанця та В. Черниха. Київ : Фармацевт Практик, 2018. 224 с.
- 23.Компендіум. Лікарські препарати України. URL: <https://compendium.com.ua/> (дата звернення: 05.09.2024).
- 24.Міжнародна класифікація хвороб. URL: 53 <https://www.umj.com.ua/article/126550/mizhnarodna-klasifikatsiya-hvorob-11-shho-novogo> (дата звернення: 21.09.2024).
- 25.Огляд ринку препаратів для лікування горла. *Аптека online*. 2023. № 03/04 (1374/1375) 30 Січня 2023 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/656592>. (дата звернення: 01.09.2023).
- 26.Оториноларингологія : навч.-метод. посіб. до практ. занять для студентів 4 курсу мед. ф-ту спец. «Стоматологія» / І. В. Троян та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. 73 с.
- 27.Оториноларингологія : підручник / Д. І. Заболотний та ін. Київ, 2020. 472 с.

- 28.Подплетня О. А., Потапова Т. М. Біль у горлі: самолікування або кваліфікована допомога сімейного лікаря? *Медичні перспективи*. 2016. № 21 (4) С. 18–22.
- 29.Про затвердження протоколів фармацевта : Наказ МОЗ України від 05.01.2022р. № 7. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05012022-7-pro-zatverdzhennja-protokoliv-farmacevta> (дата звернення: 27.09.2024).
- 30.Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при грипі та гострих респіраторних інфекціях : Наказ МОЗ України від 16.07.2014 р. № 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0499282-14#Text> (дата звернення: 04.10.2024).
- 31.Сучасні принципи лікування гострого тонзиліту: у фокусі найкращий світовий досвід. URL: <https://health-ua.com/article/36389-suchasn-printcipi-lkuvannya-gostrogo-tonziltu-u-fokus-najkrashij-svtovij-d> (дата звернення: 16.10.2024).
- 32.Косаковський А. Л., Левицька С. А. Тонзиліт (хронічний, рекурентний, рецидивуючий): просто про складне : Монографія. Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. 188 с.
- 33.Фармацевтична опіка : практ. посіб. / за ред. І. Зупанця та В. Черниха. Київ : Фармацевт Практик, 2018. 224 с.
- 34.Чернецька С. Б., Белей Н. М. Огляд фармацевтичного ринку лікарських препаратів рослинного та синтетичного походження для лікування захворювань горла. *Хімія природних сполук* : V Всеукр. наук.–практ. конф. з міжнар. участю, м. Тернопіль, 30–31 трав. 2019 р. Тернопіль, 56 2019. С. 142–143.